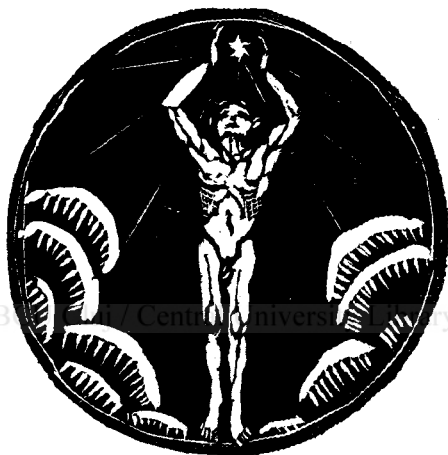

H Y P E R I O N

REVISTĂ LITERARĂ ȘI ARTISTICĂ

Director : C. ARGINTARU

COLABOREAZĂ:

*Vladimir Ghidionescu, G. Bogdan-Duică, Șt. Bezdechi, C. Argintaru,
George Popa, Sandu Arianu, Ion Th. Ilea, Const. R. Crișan, Odiseu
Apostol (tr. din Daudet), Maria Peșteanu. Gh. Petrescu-Sava
Teatru, Operă, Cărți, Reviste și Știri
Vignete de Marcel Olinescu. Desene-caricaturi de Diodor Dure*

588

ANUL II — Nr. 3 DIN MARTIE 1933 — CLUJ

C. A. M.

CASA AUTONOMĂ A MONOPOLURILOR REGATULUI ROMÂNIEI

are în exploatarea și administrarea sa șase monopoluri (tutunul, hârtia de țigarete, sarea, chibriturile, explozivi și cărțile de joc), dintre cari cele mai importante sunt monopolul tutunului și monopolul sării. Intrebuințează aproape 8000 muncitori în manufacturile ei de tutun, 6000 în depozitele de fermentare, 2500 în saline și aproape 2000 funcționari în diversele servicii centrale și exterioare.

MONOPOLUL TUTUNULUI

Cuprinde cultura, fabricația și vânzarea tutunului, cu 26 depozite de fermentarea tutunului, șase manufacturi de tutun și un institut experimental pentru cultura și fermentarea tutunului, dotate cu mijloacele tehnice cele mai moderne.

Suprafața cultivată 34.400 Ha., cu o producție de aproximativ 25.000.000 kgr. tutun brut. Intrebuințează cca 85.000 cultivatori de tutun.

Fabrică țigarete, țigări de foi și tutunuri tăiate, ca Jaka, Persician, Ghimpați, Ialomița, Sătmărean, Bănat, Resina, Moldova și Virginia.

Țigarete românești sunt cotate azi printre cele mai bune țigarete din lume, ca de pildă „Ferdinand“, „Macedonia“, „Tomis“, „Mihai“, „București“, „Virginia“, „Specialitate“, etc. — — Export în diferite țări

MONOPOLUL SĂRII

Cuprinde extracția și vânzarea sării

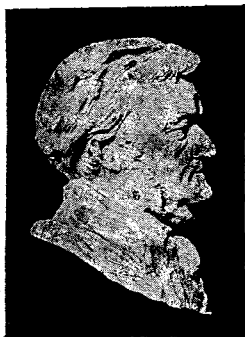
Rezervele de sare evaluate, cca 15 $\frac{1}{2}$ miliarde de tone, repartizate în 200 de masivi, dintre cari cel mai mare este acela din Slănic-Prahova, care reprezintă un bloc compact de 60 km. lungime, 12 km. lărgime și peste 1000 m. adâncime. Din punct de vedere chimic, sarea românească este una din cele mai curate, cu 99,8% Na Cl₂ și cu un aspect cristalin.

Producția anuală cca 300.000 tone, din care 20—30% destinate exportului.

Export în diferite țări europene și asiatice prin porturile Constanța, Brăila și Giurgiu.

Pentru orice informațiuni adresați-vă la:

Casa Autonomă a Monopolurilor Regatului României
DIRECȚIUNEA COMERCIALĂ Calea Victoriei, 152 (București)

FILOZOFIA OPEREI LUI RICHARD WAGNER

Cincizeci de ani dela moartea lui Richard Wagner, trebuie să fie pentru omenirea de astăzi poate mai mult decât un popas al amatorilor de artă, în fața acestui geniu, reformator al Artei, care și-a avut ascensiunea lui până la idolatrie.

În ce a fost reformator? Ce a adus nou?

Din punctul de vedere al concepții estetice, care e și ea un aspect filosofic, -- Wagner este un inițiator, chiar când elementele lui estetice s'ar găsi pulverizate și în trecut.

Întâi, evoluța dramei antice, care crease o cimentare între cele trei forme de expresiuni ale sufletului omenesc, cuvântul, cântecul și plasticul, a pieris din ce în ce în lumea modernă spre o separare a lor, cu anumite câștiguri, pentru fiecare din ele, poezie, muzică și arte plastice, așa cum un Lessing s'a complăcut s'o releveze, dar și cu anumite pierderi, destul de vădite.

De aci s'a ajuns la convenționalul operei tradiționale, în care compozitorul va recurge la un scriitor din trecut, de unde va lua libretul, sau va recurge la un contemporan să-i facă textul.

Compozitorul va adapta acest material muzicei ce va compune, dar se va adapta și el exigențelor unui subiect al cărui autor nu este el.

Wagner rupe cu tradiția.

El face obiecție că în opera tradițională, compozitorul recurge la un libretist ca să-i dea așa zisul subiect al operii, sau recurge la un material literar dat, pentru a-și scoate exact conținutul operei. Wagner înțelege ca compozitorul să fie în acelaș timp însuși autorul subiectului, mai exact, muzicantul să fie poetul operei.

Astfel se înlătură orice convențional, sau orice subordonare a compozitorului în fața altor considerații, și se câștigă deplină adaptatie și armonie între conținut și expresie muzicală, cari izvorăsc dintr'unul și același suflet, dintr'o aceeași personalitate și aceeași inspirație.

Apoi, ceea ce interesa până la el în operă și la ce se adapta muzica, erau anumite personalități istorice sau din viața de toate zilele, în cadrul unui anumit popor, sau unei anumite societăți, într'un anumit timp.

Aci, întâmplările tragice sau comice, conflictele sentimentelor personale, sociale sau naționale, formau țesătura așa zisului subiect.

Muzica se adapta, sau exprima aceste împrejurări și situații speciale, în timp și spațiu.

Wagner rupe și cu această tradiție. El va interioriza conținutul dramei sale în sufletele eroilor; el va părăsi pe cameni și condițiile lor speciale, conform cu timpul și spațiul în care trăesc, și va căuta materialele sale deasupra timpului și deasupra spațiului. Iar dacă totuși vom găsi în opera lui și cameni și întâmplări lumesti, va trebui să trecem mai departe, peste ei, să găsim un substrat mai ascuns, care va explica viața și întâmplările lor, altfel decât motivele vieții exterioare, în scurt, va trebui să pătrundem într-o adevărată concepție filosofică a vieții și a lumii, care va forma adevăratul substrat, un substrat filosofic al operii wagneriene.

În fine, muzica nu va mai fi un simplu acompaniament, o însoțire mai mult sau mai puțin adecuată și potrivită conținutului operii.

Căci, dacă Wagner va fi făcut sudura de care am vorbit, între cuvânt, cântec și plasticitate, mediu scenic și gesturile de expresiune ale persoanelor din operă, nu-i mai puțin adevărat că muzica câteodată se va sprijini armonios pe cuvânt, pentru a căpăta materializarea sunului prin ideea cuvântului, ajungând până chiar la recitative, sau dimpotrivă, cuvântul va înceta de a exista, pentru a urmări în evoluția frazei muzicale, ceea ce cuvântul nu poate să mai dea.

Astfel, vom avea *leitmotivele* din opera wagneriană, cari nu sunt simple repetiții materiale în legătură doar cu anumite persoane sau evenimente, ci reveniri de stări sufletești, de conflicte sufletești, sau de idei abstracte, cari vor străbate operele lui Wagner, creind acea unitate perfectă de impresii și concepție.

De aceea se poate spune că cu Wagner încetează opera, în sensul tradițional, și intrăm cu adevărat în drama muzicală.

Pentru complectare, trebuie să adăugăm câteva date proprii și originale ale tradiției wagneriene, dela marile teatre din *Beyreuth* și „*Prinzregententheater*“ din München.

Cel dinăai este focarul original de baștină al teatrului wagnerian. Construit și înzestrat de Regele Ludovic al II-lea al Bavariei, regele nebun, căruia i-a fost dat să înțeleagă, să aprecieze și să ajute la realizarea grandioaselor idei ale lui Wagner, acolo, ca și la München, Wagner este jucat în condiții tehnice și artistice deosebite.

Orchestra este acoperită. Ea însoțește misterios reprezentarea, fără nici un amestec de elemente și accidente lumesti, ca șeful de orchestră, execuțanții etc., cari rămân invizibili pentru spectatori.

Tradiția wagneriană vrea ca nici în timpul reprezentației, nici pe urmă, să nu se biseze, sau să se aplaude.

După ce se termină reprezentarea, rămâne fiecare cu impresia extraordinară de puternică, lung timp păstrată, a celor văzute, auzite și trăite.

E cel mai înălțător moment artistic.

Să urmărim acum evoluția operii lui Wagner. În *Rienzi*, care aparține încă anilor de studii, ca fond, Wagner nu s'a desprins aci prea mult de tradiție, nici în concepția dramei, nici în cea a muzicii și a mijloacelor tehnice de execuție.

Eroul este luat din Istorie, este inspirat din celirea romanului lui Bulwer.

Acest *Rienzi*, cu idei mari în cap și cu sentimente generoase în suflet, va cunoaște culmea gloriei, devenind din liberatorul poporului tribunul poporului la Roma, — a atras pe Wagner, prin reminiscențele sale din timpul luptelor politice în perioada pregătitoare lui 1848, pentru cari mai târziu în 1849, artistul va trebui să ia calea pribegiei.

Wagner nu oglindește totuși direct, în *Rienzi* nimic din luptele politice din Germania, dar reminiscența lui se traduce indirect, întâi, în desiluzia aspirațiilor lui politice în fața unor realități crude; apoi, în credința că schimbarea vieții sociale, politice se va opera mai mult prin artă și nu viceversa.

Deci, o urmare a experienței lui personale pe teren politic. De aci urmează un interes pentru masa populară, în primul loc.

În *Rienzi*, Wagner deslănțue în poem și muzică, puterea instinctelor populare într-o furtună nestăpănită. Principalele teme din operă le dedică momentelor culminante ale poporului și scenelor populare.

În jurământul poporului „Ein neues Volk erstehe dir“ (Un nou popor renaște în fața ta), care revine ca leitmotiv, când tribunele este omorât, după ce a trăit și el desiluzia brutalității aceluiași popor ce-i părăsește idealul, după ce l-a idolatrizat, găsim mai mult visul național al lui Wagner artistul, care visa pentru popor regenerarea lui prin artă, decât prin schimbările politice.

Cu „Fliegende Holländer“ (Vasul Fantomă), intrăm în vestibulul, ca să zicem astfel, arhitectoniciei originale a dramei muzicale wagneriene. De aci încep și primele manifestări ale unei filosofii conceptuale originale. De aci înainte, nu poporul, așa cum trăiește și evoluează în timp și spațiu, cu interesele și conflictele lui de fiecare zi, va mai interesa pe Wagner. Artistul părăsește lumea exterioară și intră în lumea sa sufletească, pentru a pătrunde de aci și a urmări evoluția dramei sufletești a omenirii întregi.

Din această lume lăuntrică, mărturisește Wagner, scoate pe „Fliegende Holländer“, oricât, din punct de vedere literar vorbind, Wagner s'a putut inspira din textele poetului Heine, sau din legendele cunoscute de el personal dela marinari de pe coastele Norvegiei.

Problema mântuirii, care de aci înainte va fi pentru Wagner unul din leit-motivele filosofiei și muzicii sale, se manifestă în „Fliegender Holländer“ întâia oară.

Dar și altă idee merge mână în mână cu cea dintâi, idee care va fi un alt leit-motiv filosofic a operei wagneriene, idea milei, în sensul germanului „mitleiden“, a suferi împreună cu altul.

În *Senta* personifică el această idee. Iar în penumbră apare și o altă idee, ideea fatalității profetice, care va domina deasupra tuturor eroilor și eroinelor lui.

Senta, în intuiția ei spontană și naivă feminină, posedă misterul mântuirii, ca o prevestire, ca o iluminare interioară, față de necunoscutul rățâcitor năer, care și el este întruchiparea fatalității profetice a fidelității, pentru cunoașterea căreia scarta îl poartă fără popas, fără odihnă (ohne Rast, ohne Ruh), prin furtunile nesfârșite ale mărilor.

Senta răscumpără cu sacrificiul ei, de a rămâne credincioasă până la moarte și umbra de hănuială pe care i-o mai aruncă misteriosul ei iubit.

Cu toate că în această operă, penetrația între cuvânt și ton, între dramă

și muzică nu este atât de perfectă, totuși spiritul dramei găsește în toate fazele acțiunii o admirabilă expresivitate muzicală.

Dacă mai avem arii, reminiscențele operii tradiționale, avem pentru întâia oară dezvoltarea leit-motivului care devine după cum vom vedea, unul din caracteristicile dramei muzicale a lui Wagner.

Dar în „Tannhäuser“ și „Lohengrin“, avem revelația mai sistematică și mai pregnantă a filosofiei operei wagneriene.

Odată Wagner ajuns la revelația personală a necesității mântuirii în fața minunii, atât de profund simțită de el, că femeii îi este dat să aducă această mântuire în lume, el lămurește mai bine în aceste două opere raporturile lui față de concepția femeii.

Mântuirea nu poate veni dela un eveniment exterior, ci pentru atingerea ei, trebuie să se întâmple o prefacere, o conversiune interioară în sufletele eroilor.

Nu femeia care iubește numai și nu iubirea ei, în sine, este ceea ce ne interesează mai cu deosebire, ci mai înainte de toate, natura sentimentelor ei.

O anumită fidelitate păstrează și Venus pentru Tannhäuser, iar infidelitatea o arată mai mult Tannhäuser.

Iar dacă cavalerul cântăreț va smulge lira ca să aducă un imn de glorie lui Frau Venus, el totuși va fi sortit să cadă înaintea minunii iubirii de altă natură a Elizabetei. Și chiar dacă Venus îi promite eternitatea iubirii, ce este această eternitate pentru sufletul chinuit al lui Tannhäuser, care inconștient năzuiește după altceva.

Iubirea unei femei trebuie să-l ridice deasupra plăcerii momentului, care nu poate să-i procure libertatea sufletească durabilă.

Lupta între *sensualitate* și *spiritualitate*, între *egoism* și *altruism* este vădită între Venus și Elizabeta. Dar lupta nu se dă între aceste două rivale, ca în contingentele vieții noastre sociale de toate zilele, ci în unul și același suflet, Tannhäuser, așa cum un alt geniu al gândirii și artei omenești, Goethe, a relevat-o în Faust al său: „Zwei Seele, wohen ach, in meiner Brust“, (două suflete locuiesc în pieptul meu!).

Prin aceasta Wagner dă problemei lui o profunzime psihologică și o prestanță filosofică deosebită.

Pe când Venus îl chiamă înapoi pe iubitul ei pierdut, Elizabeta se gândește numai la păcatul lui și la sacrificiul pe care ea trebuie să -i aducă. Iubirea ei e condusă de milă, cuvântul „mitleiden“.

Mizericordia pe care Tannhäuser a crezut-o c'o poate găsi la Venus, va cunoaște-o el, dar prea târziu, prin Elizabeta, mântuitoarea lui.

Sufletul Elizabetei devine sufletul dramei „Tannhäuser“, pe măsură cedând în inconștiența ei naivă, ajunge prin durerile iubirii la un sentiment și act suprem religios, renunțarea, sacrificiul.

Și, într-o admirabilă împletire a celor două leit-motive muzicale, unul, exprimând în scurte, frecvent repetate, nervoase și excitante fraze muzicale, iubirea pătimașă a lui Venus, iar celalalt, străbătând calm, liniștit, persuasiv și plin de spiritualitatea majestoasă ce înconjoară iubirea Elizabetei, la cântecul pelerinilor, sfârșește drama cu victoria leit-motivului din urmă.

Mântuirea nu este, cu toată aparența, în opera lui Wagner suprapământeană, supranaturală.

Vom vedea cum Wagner tinde să atragă în sfera de productivitate a artei sale, nu numai tendința spre mântuire, sau nu numai actul de mântuire, dar și rezultatul mântuirii, ceea ce dă concepției wagneriene o ascensiune adevărat filosofică.

Căci, în Lohengrin, natura și menirea femeii este mai unitar și mai armonic concepută, prin personificația ei în Elza. Elza nu-și poate căpăta fericirea vieții ei, decât prin ascultarea jurământului sub care a fost pusă de Lohengrin: de a nu-l întreba niciodată de unde vine și cine e? Și în natura ei zace totuși pornirea inexorabilă de a întreba. Ar fi greșit să credem că nerespectarea jurământului de a întreba, ar fi din partea Elzei păcatul slăbiciunii naturii ei femeiești, neascultarea, sau altă slăbiciune, aceea a curiozității, iar în pierderea fericirii ei, ar fi să vedem o pedeapsă a acestor slăbiciuni.

Nimic nu e mai departe de concepția lui Wagner decât asemenea judecăți și prejudecăți superficiale.

Conflictul zace mai adânc.

Ce însemnătate i-a dat Wagner, se poate vedea dintr'o publicație a lui în care consideră caracterul și situația lui Lohengrin, ca tipul unicului material tragic, al tragicului omenesc absolut. Și anume: Elza este tocmai femeia ideală.

Ca să-și cunoască, în natura și origina lui, pe bărbatul cu care trebuie să-și contopească viața, este pentru Elza nu numai o necesitate firească, dar devine cu încetul un drept al sufletului ei. Aceasta tendință stă fără îndoială în contradicție cu alta, fidelitatea și ascultarea de a nu întreba.

Contradicția vieții care a fost simbolizată în Tannhäuser, prin opoziția celor două personalități care au stat față în față, Venus și Elisabeta, se arineste de data aceasta în Elza, într'o singură persoană, într'un singur suflet. Pe când acolo, soluția contradicției ar fi putut să se facă printr'o alegere a unuia sau altuia din cele două principii, în Lohengrin alegerea este exclusă.

Elsa nu poate face altfel decât cum face, dacă nu vrea să-și nege natura și ceea ce este mai bun în ea. Firește, fapta ei, întrebarea ei, îi disruge fericirea și îi aduce desnodământul tragic în chip fatal.

Căci, Lohengrin nu poate nici el ca să-și descopere ființa ca să nu-și piardă farmecul misterioasei sale origini de trimis al sfântului Gral. Astfel, în profunzimea conflictelor de sentimente ale unei femei, se relevează tragicul vieții însăși. Căci, întrebarea după „de unde?” este înrădăcinată în profunzimile sufletului omenesc, a cărei personificare este Elza.

Știința, zice odată Wagner într'una din scrierile sale, își poartă păcatele în viață.

Simțirea și activitatea naivă a omului primitiv, lipsită de orice înclinare spre întrebare, de unde se culege cunoștința, nu cunoaște încă acest tragic. Dar îi lipsește fără îndoială și o anumită fericire, care decurge în chip fatal din cunoștință. Iar această fericire a cunoașterii, smulge adesea omenirea din alte posibilități de fericire.

Iată tragicul vieții omenesti, fatal și etern, tragic, pe care Wagner mai mult decât prin vorbe, ni-l face să-l simțim în leit-motivul muzical ce

scapără dealungul dramei sale muzicale de mai multe ori, amintindu-ne jurământul opreliștei lui Lohengrin.

Nie sollst du mich befragen,
noch Wiessens Sorge tragen,
Woher ich kam, der Fahrt,
noch wie mein Nam' und Art!

Adâncit în literatura medievală, de unde își scoate în chip material conținutul dramelor sale, pe cari le combină și le transformă, conform scopului urmărit de geniul său muzical, Wagner nu putea găsi alt material, care să-l desfacă cu totul de timp și de spațiu, care să-i procure posibilitatea de a reda tragicul eternului omenesc visat de el, decât în lumea miturilor. Dar nu în mitul clasic, oricât Wagner sufere influența clasicismului grec, oricât drama lui muzicală și-ar găsi originile în deosebi în tragedia lui Eschyl, care după cum am văzut, concepe unitatea și armonia între poezie, muzică și plasticitate, Wagner găsește în mitul germanic, mergând până la originile lui nordice presărate în țările scandinave, toate elementele construcției sale: **Mitul Nibelungilor.**

Wagner va deveni în această trilogie, de fapt teralogie: *Reingold*, (*Aurul Rinului*), *Walküre*, *Siegfried* și *Apusul Zeilor* (*Götterdämmerung*), maestrul neîntrecut a unei opere care prin proporțiile, unitatea și sensul filosofic, pe cari le va da poeziei, muzicii și plasticului, va rămâne cea mai grandioasă poemă muzicală.

Am văzut în *Lohengrin* valoarea cunoștinței, dar și sacrificiul ce-l cere, pentru a triumfa în lume.

Cunoștința în filosofia wagneriană se sprijină pe elemente contradictorii

Aci, sensibilitatea se găsește înaintea unei alegeri, unui dualism pe de-o parte, intuiția inconștientă, care ne dă dorințe, și pe de altă parte, cunoștința propriu zisă, care ne conduce la iubire.

Amândouă intră în luptă.

Cea dintâi, se bazează pe individul izolat și-l conduce la egoism. Cea de-a doua pe atracția spre altul, care conduce spre lepădarea de sine. Tragica contradicție între simțire și cunoștință, între egoism și iubire, se găsește în profunzimile conflictelor dramei *Nibelungilor*.

În lumea unde lipsește cunoștința clară, acolo domnesc obiceiurile, moravurile, conveniențele, legile, pentruca exterior să păzească ceea ce interior nu se poate păstra. Astfel zeița *Fricka* este în „*Aurul Rinului*” păzitoarea legilor, când *Wotan*, elementul voinții, are nevoie de sprijin, până ce *Erda*, cea atot știitoare, se va trezi din somn. Acolo în *Walkala*, cunoștința este înlocuită cu aparența unei false științi, iar voința urmărește plăcerea ce conduce spre greșeli. *Aurul găsit în Rin*, simbolul puterii fizice, este idealul acelei lumi. El, sub forma unui inel va fi blestemat:

„Verflucht sei diser Ring!

Wer ihn besitzt,
den sehre Sorge,
und wer ihn nicht hat,
naget der Neid!“

„Blestemat fie acest inel: cine îl posedă, să-l copleșească grijile, cine nu-l are, să-l urmărească ambiția!”

Wotan nu mai poate conduce această lume. El așteaptă mântuirea. Numai un erou o poate aduce.

Eroul trebuie să se nască cu ajutorul unei Walküre căzută din rangul ei, pentru că în contra voinții lui Wotan, a avut milă de Sieglinde. Pe Brünhilda, Wotan o condamnă la un somn etern, înconjurată pe o stâncă de limbi de foc, prin care numai un erou de va străbate, o va putea trezi. Eroul e Siegfried, fiul Siegelindei. Ea îi câștigă iubirea. Dar această iubire îi va fi fatală, Siegfried bând o băutură fermecată, uită de iubirea lui pentru Brünhilde, pentru o altă femeie. Tot ce părea ideal în iubirea lor, dispăre. Moartea lui Siegfried și sacrificiul Brünhildei vor trebui să aducă mântuirea, dar nu în această lume, care e condamnată pieririi, ci într-o altă lume, purificată. Această pierire a lumii vechi este o mântuire, este singura mântuire, căci inelul din mâna Brünhildei, care a fost simbolul egoismului și materialismului, a fost blestemat, a fost înapoiat de Brünhilda elementelor Naturii.

Pe ruinele căderii lumii vechi, Apusul Zeilor, se înalță triumfătoare, prin sacrificiul Brünhildei, iubirea curată și eternă.

Marșul funebru al lui Siegfried, întrece aci tot ce s'a compus în această direcție. El este o profundă meditațiune în fața morții, în fața acestui mister, căruia nici o limbă omenească nu mai poate găsi cuvânt de exprimare. Singură, muzica wagneriană, ne poate da fiorul misterului, prin câteva fraze muzicale, strigăte de întrebări desperate, de mai multeori repetate, urmate la câteva intervale, de lovituri în toacă, ca niște puncte de reticențe, în căutarea răspunsului etern așteptat...

În puternica tragedie a iubirii, *Tristan și Isolde*, se urmărește mântuirea, dar nu ca în poemul Nibelungilor, prin iubire, ci s'ar putea zice, în chiar direct iubirea. Moartea nu este aci altceva, decât descompunerea în această iubire. Fără îndoială, nu cum s'ar crede în aparență, prin negarea voinții; nu prin ascheză, așa cum au crezut unii, se asigură aci eliberarea din cătușele existenței, dintr-o lume dată pradă blestemului, egoismului, ci pierderea voinții numai prin penetrația ei în altul, pierderea voinții individuale, în adevărata, profunda și înălțătoarea iubire de altul.

În fine, *Parisfal*, conține tot ideea mântuirii ca motiv principal al acțiunii și muzicii; dar, oricât Wagner a tratat acest element, ca acel al milei, în toate operele lui, trebuie să semnalăm că nicăieri nu se repetă, nu sunt aceleași elemente, ci sunt aspecte noi ale acestor elemente. În această varietate stă interesul și pregnanța puterii geniului lui Wagner.

Această multiplicitate a temelor și motivelor, nu pierde unitatea operii; iar unitatea, la rândul ei, nu cade în monotonie și dezinteres. Concepția lui filosofică se desfășoară într'un continuu dinamism și într'o continuă ascensiune spre soluția supremă. Mântuirea trebuie să se manifeste după Wagner printr'un act de voință, fiind ultima etapă a ei. Ceilalți eroi și eroine, au cucerit-o prin transformări și sacrificii sufletești interioare, cari sunt prin raport la actul de voință, stări sau atitudini negative, sau pasive. Chiar eroina, chiar salvarea prin sacrificiul ei, femeia, apasă prin slăbiciunea

ei totuși, ca un blestem pe soarta omenirii. Acestei slăbiciuni i se opune puterea unui bărbat, Parsifal. Simțirea lui puternică, îndreptată nu numai egoist asupra posesiunii femeii, ci față de lumea întreagă, iată ceea ce Wagner caută să afirme în Parsifal.

Iubirea lui Parsifal de data aceasta nu mai este intuitivă, instinctivă, ci este atotștiutoare, este atot înțelegătoare. Parsifal a trăit conversiunea spre milă. Ca și Siegfried, Parsifal devine independent de păcatul instincțelor egoiste, în serviciul cunoștinții, el trebuie să devie un turn curat. Cunoașterea lui trebuie să răsară numai din simțirea lui curată. Femeia, dimpotrivă, are în Parsifal, un alt rol decât în operele anterioare.

Ea nu mai este principiul mântuitor, ea femeia, are nevoie de mântuire. Nu o conversiune a sensibilității ne mai trebuie aci, ci fapta, care să izvorască din sensibilitate și care aduce mântuirea, iar aceasta numai bărbatul o poate face. În sensibilitatea atotștiutoare, în cunoștință ca element intelectual, dar prin milă, ca element afectiv, fapta va putea fi realizată, fapta prin care femeia eliberată de păcat și chin, duce mântuire celui ce o mântuie.

Dacă privim în ansamblul ei această gigantică concepție și construcție a dramei muzicale wagneriene, trebuie să ajungem la concluzia că nu atât izvoarele filosofice ca: Feuerbach, sau Schopenhauer, sau chiar fundamentul filosofic al acestuia, filosofia budistă, sunt influințele cele mai puternice asupra concepției lui Wagner, ori câte legături s'ar putea stabili între ele. Poate mai mult ca orice, izvorul care a ridicat fulgerile lui Nietzsche contra lui Wagner și anume conținutul profund al Creștinismului, desbrăcat tocmai de tot ce a alterat timpul și lumescul în el, acesta rămâne adevăratul substrat al filosofiei operei lui Wagner. În zadar Nietzsche l-a acuzat că a îngenușiat în fața supranaturalului, sacrificând tot ceea ce cultura clasică ne-a lăsat ca moștenire, cultul realității, naturale, din om și în afară de el. La Wagner nu găsim nici un supranaturalism, nici un spiritualism ascetic. La Wagner avem concepția unei ascensiuni spre spiritualizarea vieții omenestii, spre interiorizarea valorilor morale.

Mila nu este slăbiciune, așa cum crede Nietzsche, ci *tăria* sufletului, care trebuie să spargă definitiv scoarța egoismului omenesc, pentru a efectua penetrația omenescului în orice ființă, așa cum omenirea n'a ajuns încă s'o facă.

Iubirea nu înseamnă nesocotirea elementului fizic uman, ci ascenziunea acestui element spre o umanizare, în care atât „eternul femeiesc”, cât „eternul bărbătesc”, în luptă egoistă, vor trebui să ajungă la o adevărată ascensiune de egală spiritualitate.

Wagner este geniul artistic, care ca și figura lui Hans Sachs, din ai săi „Cântăreți din Nürnberg” (Meistersänger von Nürnberg), a știut să păstreze bogățiile depozitate de veacurile trecutului omenesc, dar să le treacă prin originalitatea sufletului său.

Iată de ce opera lui Wagner este eternă, fiindcă ea este drama eternului omenesc, până la mântuirea lui, exprimată într-o simfonie muzicală a cărei măreție ne dă impresia religiosului, adică, comunicare cu infinitul.

VLADIMIR GHIDIONESCU, prof. univ.

VREME PESTRIȚĂ

În plin întuneric
 când un cocoș
 sună miezul nopții,
 primăvara a picurat stropi de căldură pe coș.
 Câinele, cum sta făcut cocoloș,
 s'a trezit urlând.
 O lupoaică, cu ugerul flămând,
 a adulmecat un vișel la margine de sat.
 S'a lăsat
 un ropot de ploaie
 cu mazărichie și moaie
 întunericul,
 stropind pământul cu hoabele-i risipite.
 Zorile vin grăbite
 să 'ntâmpine ziua c'un zâmbet,
 ghemuind norii spre Măgura Spartă.
 Umblet
 și ceartă
 s'aude pe uliță
 și-un dudăit se prelungește suliță
 spre Cornul Capri,
 lăsând o umezeală
 îndesată de-un bușneag de căldură.
 În bătătură
 toate orătăniile au fost deșteptate
 de măcănitul unei rațe 'n văzduh
 abia sburată din stuh.

A fâlfăit o cioară în vârful unui plop
și gărăitul ei vestește o ploaie potop.

Despletită, lelea Stana, în use,
își freacă pântecul eu funingine-
ca să-i treacă de rac, —
așa a 'nvățat'o un drac
de mătușe.

Ziua se ivește prin streșini
în pâlcuri de lumină
și aerul e așa de încărcat
de-ți vine să leșini.

S'a spart ghița de pe ududoii;
vântul flueră prin ramurile pomilor goi.

Un cucumeau toată noaptea a cântat a moarte-
și-acum, sătul
de-atâta cobit,
stă sgribulit
pe coama unui pătal.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

METAPSIHICĂ

Domnului MIHAIL DRĂGĂNESCU

Sbateri prelungi — zadarnice chinuri —
Spicul fericirii înflorește rar,
Gându 'mugurit făptura trudește
Scăpărând dureri cât dai în amnar

Ne cere pământul otrava din noi,
Sufletul nostru — grăunte de viață —
Sboară 'n văzduhuri de unde se 'ntoarce.
Să 'nchege ființă din aripi de ceață.

Așa este legea oricărei vieți:
Să nască, să moară, să 'nvie mereu.
Până devine senină și pură
Găsindu-și locașul lângă Dumnezeu.

C. ARGINTARU

UN CUIB DACOROMÂN

Ziarul *Traian* al lui B. P. Hașdeu a trăit dela 16 Aprilie 1869 până la 14 Februarie 1870. De cuprinsul sau a tresărit și Transilvania, nu numai Bucovina cu al său S. Fl. Marian (pag. 212, 240 și urm.). Din Lăpușul unguresc, un învățător (I. Roșu) îi scria că ziarele ardelenesti (Federațiunea, Gazeta Transilvaniei și Albina) vorbesc prea răgușit și că era timpul să se vorbească mai clar. Din Sângeorzul românesc, O. Login, M. Domide și E. Șarobotean scriau cu acelaș înțeles; iar studentul în filozofie, A. P. Alexi, trimetea, din acelaș Nord ardelenesc, o povestire despre 1848! (pag. 55, 103, 186. Alexi, în 1870, p. u.).

Depe valea Rodnei, M. Domide și E. Șaroboteanu, trimiteau poezii „poporare“ cari se publicau. Era o contribuție literară la care Hașdeu ținea. Astfel de contribuții trimise și un Ambrosiu Vodă, fără a preciza localitățile de culegere. Contribuția cea mai prețioasă a fost a lui Miron Pompiliu, care întâiu *aici* și-a publicat poeziile culese în Crișana și pela Sibiu, și a doua oară în cunoscută-i broșura dela Iași (pag. 104, 112, 174, 312; Pompiliu, dela început!).

Un tânăr care știa sârbește, un bănățean, Dionisie Miron, se asocia cu o lucrare de mare importanță folklorică; el traduse (după Karagici) *Ballade serbe*, precedându-le cu o notiță în care cita pe Vasile Alecsandri, At. M. Marinescu, Maican, (*Istoria poeziei sârbește*; în rusește) și pe istoricul Gebhardi (din Gray) pag. 170, 185, 189, etc.

Miron Pompiliu publică și versuri originale reușite, în formă populară: *Oltul*, *Românca din Ardeal* și (mai slab) *Isvorul Tisei* (pag. 83, 96 și 120).

Colaborator poetic era și I. Al. Lapedatu care scria dela Paris, din 8 Iunie 1869 și de mai încoace: *Vite, îi Daciei*, *Providenței*, *La Ardeleni*; apoi, ca părți dintr'o „Psaltire română“: *Dumnezeul nostru* și *Ruga soldatului*; și în sfârșit: *Glasul străbunilor din valea Hațegului*, *Junimei române*, *Pe ruinele Ulpiei traiane* (pag. 71, 75, 88, 140, 148, 264, 271).

Folklor scria și I. C. Tacit, ardelen din țara Făgărașului, despre serbări la Crăciun (pag. 232).

O notiță dela pag. 108 ne descopere cine erau acești scriitorii folkloriști uitați. Erau studenți la Facultatea de Litere din București: I. C. Tacit, D. Miron, M. Pompiliu, pe lângă care mai iscăleau și poeții: Ioniță Bădescu și Ștefan Cacoveanu, tot studenți. Cinci Ardeleni tineri, surprinși, luați de curent, îl alimentau cu material din țara lor de origine, căreia i-l trimeteau înapoi prin *Traian*.

Dintre Ardelenii mai bătrâni, Vasile Maniu publică piesa *Espariatul* (6 Ianuarie 1870) la care autorul lucruse din anul 1858 (Raportul academiei cu nr. 1015, fila 108).

SCRISOARE INTR'O IARNĂ

Poveștile ce le-am urzit
Cât ne-am iubit,
In iarna asta colb de promoroacă
Le-a 'nvălit...

Și noi nu știm,
De suferim,
De ne-am uitat ori ne iubim.
S'a pus o iarnă 'ntreagă între noi,
Și fulgii cad, și fulgii cad ca albe ploi.

Pe drumurile iernii aș porni
Căci ochi-mi astăzi vreau ca să te vadă.
Dar teamă mi-e c'o să rămân în câmp,
Pierdut sub flori de gheață și zăpadă.

Și nu aș vrea să umbli lăcrămând
Și iernii să mă ceri să mă găsești.
Să 'ncercă cu lacrimi fără de sfârșit,
Zăpezile din câmpuri să topești.

...Ci stau mai bine 'n gânduri cufundat
Și 'n amintiri.
De ce tot plâns? Tu doar nu m'ai uitat!
Și-or să se 'ntoarcă iarăși primăveri,
Cu cântece, cu flori și cu iubiri...

GEORGE POPA

TRECÂND

Trecând peste Carpați, Urali și Nil...
mă simt al necuprinsului copil.

Vrăjit de zări alunec pe sub cer
asemeni unui vulture stingher.

Din depărtări de taină pline, vin
s'alin al clipelor Destin...

Sunt pelerinul fără nume
cu dor în patru părți de lume.

SANDU ARIANU

REINVIERE

Rezimată stea zdrobirii
 mugurilor din primăvara nouă,
 sânge strâns nemărginirii
 în cupele de rouă,
 lumină revărsată
 peste inimi prefăcute 'n viori,
 sbatere întârziată
 de inger plăsmuiților fiori.
 Intunec adus pe culmi de gând,
 țâsnirea vieții tale săgeți
 întâiilor ciocniri din rând
 spre ridicări albelor dimineți.
 Ispășită împărțire
 tunetelor asvârțite
 înaltului în devenire
 printre fulgerări menite.
 Isbândă mâinilor întinse
 sbuciumului de-o clipă.
 În candeli nestinse
 iubirea se 'nfrîpă...

ION TH. ILEA

PUSTIE

Sufletul s'a conturat pe cer;
 Nori silhii de aur sdrențuit,
 Picurând treptat spre asfințit, —
 Pic de soare 'n fârf de plop stingher.

Iazul de lumini a înverzit
 Și'a ncrustat podoabe 'n flori de ger, —
 Umbre de rășină și de fier
 Peste malul vechiu, păraginit...

Soare, sus prelins din norii grei,
 — Umbre și lumini din alte părți —
 Strâns peste răsceuce ca un steiu.

Sufletul din mine îl deșărți,
 Pustiești trudiții ochii mei
 Și rămân mumie neagră 'n cărți!

CONST. R. CRIȘAN

Cântau odată...

Poezie de C. Argintaru

Muzică de Vasile Ijac

Lento e moltodolce

Voce

Cân-
tau col-
tau ne-ce-
le în
toam-
ne-le

Pian

... ră-
vo-ga-
seruci
te și
Dea: cu
cui s'en-
gă-nau
prin
nuci,
Cân-
ta-
ta rod
im-bel.
su-
gă-te a-

tau si ve-
ni-le la
stă-ne și
spice-le
cân-
tau la
gră-ne,
Cân-
mur-gul
cân-ta
pe co-
ră-ne,
cân-
tau
toa-te
pen-
tru-ti-
ne.....

BCU Cluj / Central University Library

Recitativo

Poco più animato

Cân-tam, eu de dra-gul tău, azi căm- tă

Tempo come prima

via- ta, ne- ste noi și ne je-

le- ste pe-a măn- doi

ULTIMA CARTE

ALPHONSE DAUDET

— A murit! îmi zise pe seară, un oarecare.

Cu mult înainte simțeam că va veni jalnica veste. Știam că dintr'un moment într'altul mergeam să o găsec în această parte și cu toate acestea ea m'a izbit ca un lucru neașteptat.

Cu inima plină de durere, cu buzele tremurânde, intrai în locuința săracă a omului învățat, unde cabinetul său de lucru cuprindea cel mai mare loc, unde studiul atotstăpânitor luase toată fericirea materială, toată lumina casei. Sta întins pe un pat de fier foarte scund. Masa era încărcată de hârtii. Scrierea s'a mare, întreruptă în mijocul paginelor, tocul său încă în călimară, vorbeau de felul cum îl lovise moartea pe neașteptate. La spatele patului un dulap înalt de stejar plin de manuscrise, însemnări, hârtii, se deschidea aproape de capul său.

Împrejur cărți, nimic altceva decât cărți în toate părțile cărți: pe rafturi, pe scaune, pe birou, îngrămădite pe jos, în colțuri, până aproape de picioarele patului. Când scria la masă, în această îmbulzeală, în această încurcătură, totul însă în curățenie, putea să placă ochilor. Acolo se simțea viața și voioșia muncii! Dar în această cameră de mort era ceva jalnic. Toate bieteile lui cărți, cari se prăbușeau în teancuri, aveau aerul gata de a pleca, de a se pierde în această mare bibliotecă a întâmplării, împrăștiată pe rafturi și răsoită de vânt. Veneam ca să-l îmbrățișez în patul său și stam în picioare pentru a-l privi, cuprins cu totul de groază, de apropierea ființei sale reci și grea ca o piatră. Deodată ușa se deschide. Un impiegat de librărie, încărcat, care abia mai sufla, intră vesel și puse pe masă un pachet de cărți proaspăt eșite de sub presă.

„Trimise de Bechelin“ strigă el, apoi văzând patul se dete înapoi, scoase cașcheta și se retrase cuviincios. Se afla un lucru groaznic, batjocoritor, în acest pachet trimis de Bachelin, întârziat de o lună, așteptat de bolnav cu atâta nerăbdare și primit de . . . mort! Nefericitul prietin!

Era ultima sa carte ce o socotia de mare valoare. Cu ce grijă migăloasă mâinile sale tremurânde de friguri, corectaseră greșelile! Cu ce nerăbdare aștepta el tipărirea operei lui! Cu câtă plăcere doria să citească primul exemplar!

În cele din urmă zile când numai putea vorbi, ochii săi rămăneau fiesi spre ușe și dacă editorii, șefii de atelier ai tipografiei, lucrătorii de broșat cărți, toată această lume însărcinată a lucra pentru opera unui singur om, putea să vadă această privire de îngrijorare și de așteptare, mâinile lor ar fi lucrat mai repede, literile ar fi fost mai iute puse în pagini, filele în volume, pentru a ajunge la timp, adică o zi mai curând și pentru a da murindului veselie de a regăsi ceva nou în parfumul cărții noi și în limpeziunea caracterelor. Această bucurie, această gândire o simțea că fuge și se întunecă în el. Pentru scrijtor părea că aici se găsește în plină viață, fericirea de care

nu se putea sătura nici odată. Ce senzație desfătătoare să deschizi primul exemplar al operei tale, să o privești fixată ca în relief, nu în încurcătura mare a creierului unde ea e totdeauna puțin nedeslușită! Privirea această îți produce o amețală. Literile reflectă lumina licărind și stau alungite, albastre și galbene, ca și cum ar avea capul plin de soare.

Mai târziu, la această veselie a inventatorului, se amestecă puțină tristețe, părerea de rău că n'au spus tot ceea ce voia să spue.

Opera ce o are cine-va în cap pare totdeauna mai frumoasă ca aceea pe care a făcut-o. Atâtea lucruri se pierd în această călătorie dela cap până la ... mână. A vedea în adâncimile visului ideea cărții, seamănă cu frumoasele meduze ale Mediteranei cari trec marea ca niște nuanțe plutitoare. Puse pe nisip nu sunt altceva decât puțină apă și câteva picături colorate ce le usucă vântul îndată. Bietul om n'avu nimic din aceste bucurii și dezamăgiri ale ultimei sale opere! Era dureros să vezi acest cap nemișcat și greu adormit pe perină și la o parte această carte de tot nouă, care va apare la vitrine, care se va amesteca cu sgomotele străzei, cu viața zilnică, al cărei titlu va fi citit mașinalcește de trecători, păstrându-l în memoria lor, în fundul ochilor, cu numele autorului, acest însuși nume înscris pe o pagină tristă și așa răzător și vesel în coperta strălucitoare. Problema sufletului și a trupului pare a se ține aci întreagă, între acest corp țeapăn care va fi îngropat și uitat și între această carte care se despărțea de el ca un suflet vizibil, viu și poate nemuritor.

... „Imi promisese un exemplar“ zise încet, aproape de mine, unul cu o voce jalnică. Mă întorseși și zării, sub ochetarii de aur, un mic ochi ager și viclean al cunoscutului meu, al dumneavoastră deasemenea, voi toți prietenii mei cari scrieți. Era amatorul de cărți, acela care vine de îndată ce un volum de al dumneavoastră e anunțat, care bate la ușa dumneavoastră două lovituri fricoase și persistente ce-i seamănă. Intră surzând, adus de spate, se învârtește împrejurul vostru, vă numește „Dragă Domnule“ și nu va pleca de acolo până nu va lua ultima dumneavoastră carte, Nimic decât ultima! El are pe toate celelalte numai aceasta îi lipsese. N'ai nici un mijloc de a-l refuza? Ajunge la timp totdeauna; el știe tot așa de bine să vă ia din mijlocul acestei bucurii de care noi vorbim, în căutarea celor trimise și a dedicațiilor.

Ah, îngrozitorul omuleț, pe care nimic nu-l respinge, nici ușile surde, nici întâmpinările înghețate, nici vântul, nici ploaia, nici distanțele! Djimineța îl întâlnim bătând la ușa patriarhului de Passy, în strada dela Pompe; seara el revine dela Marly, cu noua dramă a lui Sardou, sub mână.

Și așa întodeauna, alergând în căutarea lor își întrebuințează viața fără a face nimic și-și mărește biblioteca fără a plăti un ban. Negreșit că la acest om, patima cărților e foarte mare, de îndată ce pleacă până la patul mortului. — Ei, luați-vă exemplarul — i-am zis nerăbdător. El îl luă în grabă. Apoi odată volumul bine vârat în buzunarul său, el rămase tăcut, nemișcat, cu capul rezemat pe umăr, ștergându-și ochelarii cu un aer induieșător. Ce mai așteaptă el? Ce-l mai reținea? Ei bine, nu! Pe masă, în hârtia de împachetat, pe jumătate desfăcută, el zări câteva exemplare da amator, cu fila groasă, netăiată, cu margini mari, flori și culs-de-lampe și cu toată atitudinea ce o luase, privirea sa, gândirea sa, toată era acolo îndreptată; se uita cruciș, nenorocitul. Ce va să zică însă manja de a observa! Chiar eu însumi fusei

tărât din emoția mea și printre lacrimile mele zării această mică comedie măhnitoare ce se juca la căpătăiul mortului. Binișor, prin mici mișcări și tremurături invizibile, amatorul se aproprie de masă. Mâna sa se lasă din întâmplare pe unul din volume. Il întoarse, îl deschise, pipăi fila. Din ce în ce ochiul său se luminează, sângele se sui la obraz. Farmecul cărții îl muncia! La urmă... nemi putând răbda, luă unul și cu vocea de jumătate îmi zise: „E pentru domnul de Sainte-Beuve“ și în turburarea sa, de frică ca să nu fie dojenit, poate chiar ca să mă convingă că-i pentru domnul de Sainte-Beuve, el adaugă foarte gros cu un accent de pocăință de netradus, — „al Academiei Franceze“, — și dispăru.

Trad. de O. APOSTOL

COPĂCEL

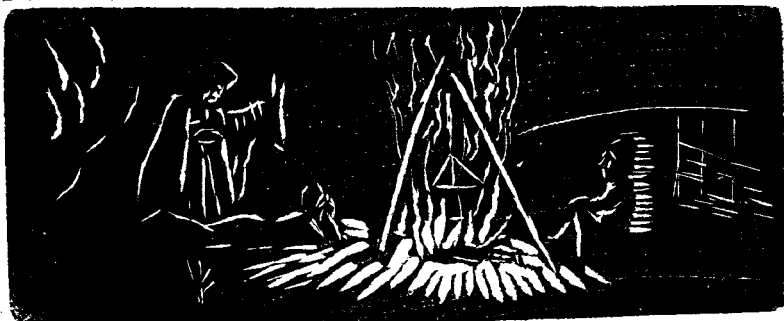
Vara își așternuse aripile de aur peste fire. Cerul era senin și soarele ferbinte. Rar câte o adiere de vânt răcorea văzduhul.

Am mers pe drumul mare și în capul satului am dat de troița cu Cristosul sdrențuit. În dreapta, la doi pași, o piatră bine lustruită își arăta aceste cuvinte: Amintire dela Copăcel. Intorcându-mă acasă, pe drum m'au ispitit mereu cuvintele de pe piatra albăstruie și ajunsă în ogradă am întrebat pe bunica despre piatra de lângă crucea satului, cine a pus-o și ce înseamnă cuvintele scrise pe ea. Bunica stătu puțin pe gânduri și apoi începu:

„Un copil orfan care a învățat carte cu multă trudă a plecat la bătaie într-o vară cu soare ferbinte ca acum. Avea abia 20 ani și doar terminase liceul. Era cel mai destoinic și cuminte copil din tot satul. Respectuos cu toată lumea. Umblând de mic copil printre streini, învățase să fie supus și ascultător. Toată lumea îl iubea. În ziua când a plecat nimeni nu l'a petrecut la gară cum erau petrecuți alți feciori, de părinți, frați și surori. Copăcel ajungând la marginea satului, în fața troiței și-a făcut cruce și în urmă a scos condeiul roșu și pe dosul cruci a scris: *Amintire dela Copăcel*. Apoi către feciorii din jurul lui: „știu că n'am să mă mai întorc“. Peste un an și jumătate a venit vestea în sat că un sublocotenent cu numele de Copăcel, a murit în lupte pe front. Câțiva prietini de ai lui Copăcel cari au rămas acasă, au pus mână dela mână și au așezat acolo acea piatră ca semn al bunătății sufletului său și au scris cuvintele ce însemnase pe dosul troiței la plecare, bietului Copăcel. De atunci a rămas „piatra lui Copăcel“ și decăteori trec prin dreptul ei, chipul feciărului palid și brunet îmi apare în față, cu zâmbetul lui plin de bunătate. Așa e povestea pietri de lângă crucea satului. Atât a mai rămas de pe urma lui“.

Dar, bunico, Copăcel al cui copil a fost și cine erau părinții lui?

— La ce bun să mai știi și asta! Mulțumește-te numai cu atât cât e mai bine așa. N'ar folosi la nimic să ști mai multe, acum când nu mai este! Bunica tăcu și plecă la treburile ei, iar eu urmarită par'că de feciorul „palid și brunet“ m'am dus în grădină, am cules un braț de flori, l'am făcut cunună și când a scăpat soarele m'am furișat, fără să mă vadă cineva, și l'am pus pe „piatra lui Copăcel“, copilul nimănui, „bun și respectuos cu toată lumea“, mort departe în locuri ce nu-l cunoscuseră niciodată.

OASELE LUI CONSTANTIN BRÂNCOVEANU

Cercetările arheologilor români au adus iarăş în discuţiunea publică mormântul lui Constantin Brâncoveanu, domnitorul român martirizat, acum două sute douăzeci de ani, de cruzimea turcească. Se discută cu aprindere dacă osămintele găsite în biserica Sfântul Gheorghe din Bucureşti, aşezată în capul străzii Lipscani, sunt sau nu ale voievodului nostru. Că după uciderea domnului în Constantinopol trupul său a fost aruncat de călăi în mare, că a fost apoi pescuit pe ascuns de cameni puşi de Doamna Marica, soţia Domnitorului, şi îngropat într-o insulă din Marea Mediterană, anume Halchis, aceste lucruri se ştiu sigur. Tot sigur se ştie că după şapte ani oasele lui au fost desgropate după obiceiul creştinesc şi au fost aduse şi îngropate în biserica mai sus pomenită. Discuţiunea este dacă oasele găsite în locul din biserica bucureşteană, unde au fost dela început puse, sunt ale lui Constantin Brâncoveanu, sau după schimbările vremii sunt ale altcuiva. Aceasta este chestiunea pe care o discută azi cu aprindere arheologii români în frunte cu domnul Virgil Drăghiceanu, secretarul Comisiunii Monumentelor Istorice şi membru corespondent al Academiei Române.

Însă pe noi nu ne interesează deocamdată această problemă. Ceea ce ne impresionează mai mult este ura cu care duşmanii neamului au lucrat împotriva noastră atunci când au putut, adevărat atunci când neamul românesc, cel mai nobil şi mai puternic din sud-estul Europei, trăia neunit, despărţit politiceşte în mai multe ţări. Nici mormintele Domnitorilor noştri celor mai vestiţi nu au fost respectate şi nici casele lor nu se mai ştie pe unde se găsesc.

Când Mihai Viteazul a intrat în Alba-Iulia, cel dintâi lucru a fost să pue să se afle unde se găsesc oasele Domnului moldovean Aron, care scuturase jugul turcesc odată cu el, dar, pe care Ungurii îl ucisese în temniţă. Mihai găsiind oasele lui Aron Vodă le-a îngropat în mitropolia de dânsul zidită în Alba-Iulia. Când Mihai se retrase din Transilvania oasele lui Petru Aron au fost desgropate din biserica mitropoliei româneşti şi asvârlite afară. Cine ştie azi unde vor mai odihni aceste oase!

Avem azi la mănăstirea Dealului capul lui Mihai Viteazul într'un frumos tron de piatră făcut de marele patriot Nicu Filipescu. Dar cine poate spune unde e trupul marelui erou. Pe câmpia Turdei se ştie locul unde a fost îngropat, după ce fusese ucis mişleşte, dar numai locul. Sfintele sale

oase cine știe unde vor fi putrezit aruncate de ura dușmanilor neamului nostru.

Din această ură, vărsată asupra noastră în forme atât de crude dealungul veacurilor, putem să tragem azi hrana trezirei conștiinței noastre naționale. Cea dintâi datorie a noastră e să întărim unirea noastră spre a nu mai putea să lucreze asupra-ne răutatea pismeii vecinilor cu cari ne-am purtat în trecut atât de nobil.

Dar nu numai din ura vecinilor, ci și din pildele eroilor noștri putem scoate țâria ce ne trebuie. Moartea eroului Constantin Brâncoveanu este un episod unic în istoria noastră și vrem acum să-l facem cunoscut cititorilor. Iată după descrierea unui străin, care a fost martor ocular, cum s'a petrecut acest omor.

„Cu sprincenile încrunțate, Sultanul dădu ordin ca Brâncoveanu să fie scos din închisoarea celor șapte turnuri și adus într'un loc numit Fornetta. Acolo fiul său cel mai mare fu supus celor mai groasnice chinuri ca să spue unde se găsesc bogățiile tatălui său. Sărmanul spuse tot ce știu. După cinci zile, în ziua de duminică 26 August fură iarăși aduși înaintea Sultanului. Adjutantul Sultanului aruncă lui Constantin Brâncoveanu câteva învinovățiri, la care acesta răspunse *cu mare curajiu*. După care Sultanul făcu semn să li se taie capetele.

Când Brâncoveanu văzu pe călău venind cu sabia scoasă din teacă, se întoarse către copiii săi și le zise:

„Fiii mei, stați cu inimă tare. Am pierdut toate câte aveam în lumea asta. Cel puțin să ne mântuim sufletele noastre, spălând păcatele noastre cu sângele nostru“.

În limba italiană a vechiului martor al omorului aceste cuvinte sună așa:

„Figliuoli miei, state con coraggio. Abbi amo perduto quanto avremo in questo mondo; almeno salviamo l'anima e laviamo i nostri peccati col nostro sangue“.

Nu ne aducem aminte un episod mai măreț în istoria universală decât acesta. Câtă tărie de suflet avea voevodul să răspundă cu îndrăzneală unor dușmani mici de suflet, ce-l aveau în mână. Mândria românească dovedită de el este cu adevărat romană.

Autorul străin, martor al omorului, urmează:

„Întâi fu tăiat capul lui *Văcărescu*, ginerele lui Brâncoveanu; apoi al lui *Mateiaș*, fiul mai mic al Domnului. După aceea fu tăiat *Răducanu*, al treilea fecior ce se logodise de curând; apoi *Ștefăniță* și în urmă *Constantin*, fiul cel mai mare. La urmă fu tăiat și nenorocitul tată, ce stătuse martor al acestei grozăvii nespuse. Capetele fură purtate prin Constantinopol în vârful suliițelor. Marele vizir dădu ordin ca trupurile să fie aruncate în mare. Câțiva creștini le pescuiră pe ascuns și le duseră de le îngropară în insula Halchis, nu departe de Constantinopol. Ploae de lacrimi mă năpădeste acum când scriu prăpădul nedrept al acestei familii“.

Pilda vecinică să rămăie în inimile noastre, țâria de suflet a marelui voevod și sfântul lui martiriu.

TEATRU

SĂBĂTORIREA domnului Nicolae Neamțu-Ottonel, artist societar al Teatrului Național din Cluj, pentru treizeci de ani de teatru. Distinsul artist al scenei ardelenene a fost sărbătorit mai dăunăzi de toată suflarea românească clujană. Reproducem în întregime discursul domnului Ștefan Bezdechi, profesor universitar, fost decan al Facultății de Litere din Cluj și eminentul nostru colaborator, ținut cu această ocazie:

„În numele Universității din Cluj aduc omagiul meu domnului Nicolae Neamțu-Ottonel, care, timp de treizeci de ani, cu o râvnă neobosită, a oficiat în templul Thaliei. Teatrul ca și Universitatea, e una din cele mai înalte Instituțiuni ale Statului. Și unul din cei mai devotați slujitori ai templului Mefpomenei este sărbătoritul de azi care n'a zăbovit un moment să alerge în Capitala Ardealului desrobbit spre a face să răsunе verbul românesc pe această scenă.

El a știut, cu magia verbului, să evoace din lumea informă a umbrelor confuze, atâtea figuri remarcabile, ce formează o bogată, foarte bogată galerie de tipuri omenești de toate nuanțele, din toate timpurile. Și, deși a știut să individualizeze, cu o deosebită artă, fiecare din aceste personaje, totuși ele păstrează o notă comună, ce le leagă între ele și anume pecetea clară a talentului său onest, harnic și conștiințios. Căci dacă am căuta să definim trăsătura caracteristică a celui sărbătorit, n'am putea-o integra mai bine decât în cuvântul *conștiințiozitate*.

Orice spectator, cât de cât inițiat în tainele teatrului, și-a putut da seama, urmărindu-i modul de interpretare, de atenția și munca deosebită ce o depunea în studiul rolurilor, ceea ce constituie o elocventă dovadă despre înalta idee pe care el și-a făcut-o *totdeauna* de menirea artei sale.

Astfel, activitatea lui, chiar afară de latura ei artistică profesională, poate constitui un exemplu reconfortant de modul cum acest om și-a înțeles datorția într-o vreme când mai toți cată să-și bagatelizeze obligațiunile atri-buției lor.

Activitatea artistului de scenă constă în a fi un cizelator de chipuri umane, creator de viață. Dacă rolul autorului dramatic se poate asemăna cu acel al părintelui firesc, rolul interpretatorului e adoma cu acel al educatorului, al părintelui spiritual ce șlefuește și formează definitiv tipul conturat de scriitor. O artă grea care reclamă intuiție adesea profundă, muncă stăruitoare și o deosebită pătrundere a tuturor fibrelor și cutelor sufletului omenesc. Și aceste calități a izbutit cu prisosință să și-le însușească, prin o trudă neostoită, acela pentru care teatrul n'a fost o meserie ci o puternică vocație.

Teatrul este și o școală de limbă românească, mai ales în această parte a țării unde atâta vreme ni s'a contestat dreptul la o cultură proprie. Și cine n'a apreciat remarcabila dicțiune a aceluia care cizela cu drag și cu arină, nu numai fiecare rol, dar și fiecare cuvânt, montându-l ca pe un juvaer, în cadrul frazei, atât de expresive și atât de variate, cu muzica ei specific românească? Aceasta denotă o identificare cu resursele cele mai întinse ale graiului străbun și constituie o școală de ținută a limbii, într'un mediu unde, grație vitregiei vremilor, graiul a avut nevoie, mai mult ca oriunde, de o școală a eleganței.

Pentru toate aceste merite, pentru care modestia lui n'a solicitat nici când o răsplată, el și-a creiat un drept la dragostea și recunoștința noastră, a acelor a cari l-au urmărit neîntrerupt, pe el, care era veșnic în rândul întâi la focul rampei, fără să șovăiască, fără să pregete vreodată. Iată de ce îmi dau acum voia să-i exprim omagiul nostru, împletit cu cele mai călduroase urări de a sluji și în viitor, cu aceeași credință și cu același entuziasm cu care a slujit și până acum, fermecătoare; Muze ce l-a ocrotit și l-a inspirat.

Domnul profesor universitar Vladimir Ghidionescu a vorbit din partea Ligii Culturale, arătând meritele sărbătoritului; domnul Atanasie Popa din partea Astrei; domnul Flaviu Laurențiu din partea primăriei Cluj; domnul N. Bretan din partea Operii, iar domnul Zaharia Bârsan, directorul general al Teatrului și Operii l-a omagiat reliefând cinstea și corectitudinea, în toate actele sale. Dela galerie a vorbit un *ins*, cu entuziasm, asociind la această sărbătoare și pe cei mulți și anonimi. A răspuns, calm și impresionat, sărbătoritul, mulțumind tuturor și în special publicului care l-a înțeles și prețuit.

A urmat desfășurarea programului.

Domnul Herman Klee, maestrul de cor al Operii, a executat câteva coruri frumoase și mult plăcute publicului. La pian, domnul Anton Ronai, cu o deosebită fineță a acompaniat pe artiștii Operii, domnii Andreescu, Bădescu, Mearcăș și Soculschî; domnișoara Dobreanskaia și doamnele Tiron, Urania Bădescu și Mimi Nestorescu. Toți au cântat frumos și în ținute elegante arătându-și simpatia față de colegul lor sărbătorit. Domnul Neamț-Ottonel a spus două anecdote din cariera sa teatrală.

Revista *Hyperion* se asociază, cu adâncă sinceritate, la această frumoasă și meritoasă sărbătoare, a decanului artiștilor clujeni și urează maestrului Neamț-Ottonel viață lungă pentru bunul prestigiu al scenei noastre.

CARDINALUL, piesă în patru acte de Napoleon Parcker. Tradusă de domnul I. Vanceu. *Reluarea* acestei piese în actuala Stagione, a dat din nou

ocazie domnului și doamnei Bârsan, să ne dea un spectacol cu adevărat mare. Jocul artiștilor și fastul dela Cârtea Medicisilor din Roma secolului al XVI; ținuta demnă și pătrunsă de nețărâmură credință a cardinalului Giovanni Medicis, a impresionat adânc pe spectatori. Piesa a fost pusă în scenă de domnul Zaharia Bârsan și fiecare rol a fost executat cu multă atențiune și artistic. Pentru toți actorii cari au jucat în această piesă, cuvinte de laudă.

Traducerea domnului Vanciu a fost făcută într-o frumoasă și corectă limbă românească.

ISPITA, comedie în trei acte de Iulius Horst și Wolfgang Pollacsek. Traducere de domnul Sica Alexandrescu. Director de scenă domnul Virgil Vasilescu.

Premiera de aialtăeri a fost un nou prilej de veselie pe scena noastră și un nou merit pentru domnul Virgil Vasilescu, care ne-a delectat cu jocul său o seară întreagă. O comedie ușoară cu încurcături și descurcături sentimentale, unele mai hazlii și mai „nostime” decât altele. Domnii Iosif Vanciu, C. Poicoavă, Sandu Rădulescu, C. A. Russey, M. Mateescu și Hristea Cristea, au fost cu toții la înălțimea domnului Vasilescu. La fel și doamnele și domnișoarele Athena Dumitrescu, Marcela Borșa, Virginia Drăgoi, Lica Rădulescu și Elvira Barbu. Piesa a fost bine jucată și toți artiștii puși la locul lor, jucând cu simț artistic.

MARCHIZUL DE PRIOLA, piesă în trei acte de Lavedan. Domnul Tony Bulandra, cunoscutul artist bucureștean, implinind treizeci de ani de teatru, a pornit în turneu, cu acest prilej, în toată țara, fiind pretatinderi primit cu multă căldură, cum se și cuvine unui mare artist care a creiat atâtea roluri și a dat vieță atâtor eroi. La Cluj, toți amatorii de adevărată artă scenică, i-au dovedit maestrului Bulandra, că știu să-l aprecieze, și în cadrul unei sărbătoriri, cu adâncă sinceritate, i-au subliniat activitatea atât de rodnică și bogată.

Piesa a fost jucată impecabil și clujenii au avut din nou ocazia să vadă și să simtă arta pură și talentul masiv al întregului ansamblu, toți artiștii de elită.

OPERA

Implinindu-se cincizeci de ani dela moartea celui mai mare compozitor al Germaniei, Opera din Cluj a închinat o săptămână de spectacole cu opere ale genialului cântăreț. Nu vom intra în fondul marilor creații ale celebrului muzicant. Aceasta a făcut-o distinsul nostru colaborator, domnul prof. universitar Vladimir Ghidionescu, într-o elocventă conferință ținută cu această ocazie pe scena Operei din Cluj și apoi în studiul *Filozofia operei lui Richard Wagner*, publicat în fruntea numărului de față al revistei noastre. Ne vom mărgini numai a releva execuția acestor spectacole.

S-a jucat cu acest prilej *Tannhäuser*, *Vasul Fantomă* și *Lohengrin*.

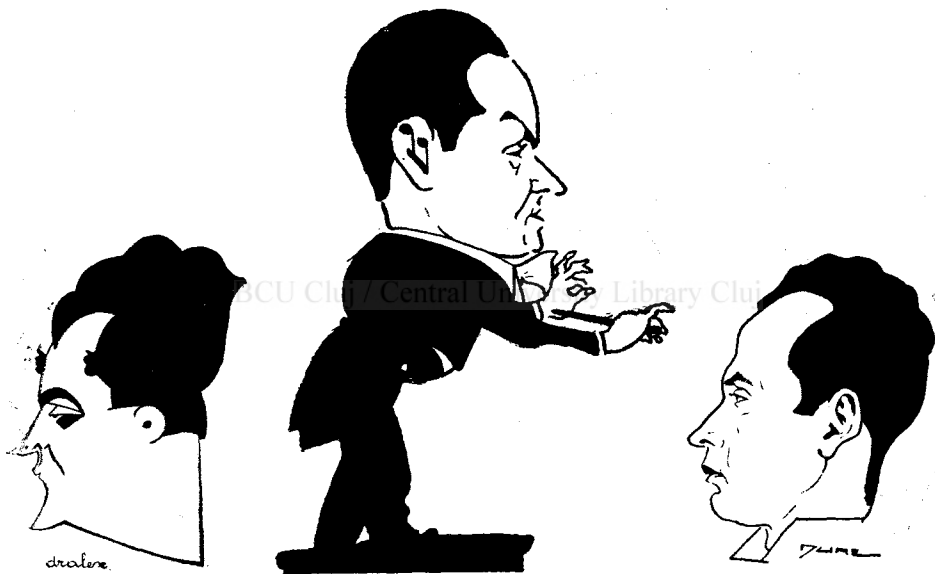
În *Tannhäuser* a apărut domnul Octav Arbore, un element artistic plin de voință și muncitor. Capabil de mari eforturi artistice, domnul Arbore atacă

cu sârguință cele mai grele roluri. Într-o ținută corectă și mereu trează, domnia sa învinge greutățile scenice.

Domnul Petre Ștefănescu-Goangă, prin excelență artist de elită, cu gesturi și atitudini caracteristice unei frumoase educațiuni muzicale, ne-a dat un Wolfram demn de un înălțător spectacol wagnerian. Acest artist, prin ținuta sa, este o podoabă pentru orice scenă muzicală.

Domnul Gavrilescu în Regele a fost marțial și impunător; domnul Spătaru în Walter, gingaș și plin de naturaleță; iar domnul Iarotzky în Biterolf, plin de vioșie.

Doamna Aca de Barbu în Elizabeta, energică, spontană și mereu în săvârcolire. Artistă plină de temperament, dă viață fiecărui rol jucat. Doamna Tiron în Venus, zâmbitoare și sentimentală.

D-L ARBORE

DESEN DE DRALEX

D-L DRĂGOI

DESEN DE DURE

D-L V. JJAC

DESEN DE DURE

Corul domnului Klee, în special pelerinii spre Roma, a fost impresionant. Ansamblul bine completat.

Vasul Fantomă, acea legendă a veșnicului călătoreț pe mare, s'a bucurat de o aleasă distribuție.

Doamna Mimi Nestorescu a fost, în Senta, atrăgătoare, înduioșătoare și la urmă demnă de sacrificiul suprem: moartea, decât necredință față de iubitul ei. Doamna Nestorescu este elementul cel mai muncitor și talentat al Operii ardelenne.

Domnul Andreescu în Eric, seducător și îndrăzneț; domnul Soculski în Olandezul sburător, impunător și resemnat.

Domnul Ackerman la pupitru a condus orchestra cu multă pricepere și savânt.

În *Lohengrin*, domnul Arbore a avut iarăși prilejul să-și arate calitățile sale artistice; domnul Gavrilescu și de astădată masiv în regele Enric; domnul P. Ștefănescu-Goangă în contele de Brabant, un adevărat aristocrat, și domnul Iarotzky în heraldul regelui, plin de vigoare.

Doamna Nestorescu în Elza, blândă și fermecătoare; iar doamna Ducu în înălțimea partenerilor.

Desigur că, în cele de mai sus, nu s'a putut spune totul despre rolurile jucate în aceste trei spectacole date în onoarea lui Wagner. Acest rege al muzicii, căruia i s'a ridicat un templu la Baireuth, nu se poate rezuma în trei reprezentații date pe o scenă muzicală, totuși eforturile artiștilor noștri, cu mijloacele ce le stau la dispoziție, sunt demne de remarcă.

CONCERTUL domnului *Sabin Drăgoi* din 25 Martie c. a fost o nouă verificare a posibilităților de creație a autorului *Năpastei*. Ariile muzicale de o reală valoare artistică, au fost executate cu deosebit talent și creatorul dramei muzicale românește este un neobosit cercetător pe ogorul compoziției noastre.

UN NOU COMPOZITOR BĂNĂȚEAN. Domnul *Vasile Ijac* este un tânăr autor ale cărui compoziții sunt un frumos început de muzică modernă românească. În cele peste douăzeci de compoziții ce le are deja tipărite, se oglindește o putere de creație remarcabilă și o tehnică modernă cu adânci rădăcini în folclorul românesc. Primul său volum de compoziții, intitulat *Hedonism*, este o plastică țesătură a vieții noastre rurale și e de un realism plin de pitoresc. Tânărul Ijac pășește cu avânt și eroism pe drumul spinos al liricii muzicale românești și-i așteptăm dezvoltarea sănătoasă în domeniul compoziției noastre.

Tot din Banat se ridică, ca un lăstar la razele de soare primăvăratice, o altă compozitoare cu liduri pentru tineret, domnișoara *Alma Cornea*, profesoară la Conservatorul din Timișoara. Este o reprezentantă din elita feminismului, dar fără pretenție pentru caviar, cocktail sau alte năzbății la modă. A evadat din domeniul plăcerilor deșarte și pornește cu sărguință la muncă și creație.

Compozițiile domnișoarei Cornea din „Lumea Copiilor“ pentru pian, aparțin, după toate normele, școlii muzicale bănățene, în fruntea căreia tronează Bartok, Brediceanu, Drăgoi și tânărul Ijac. Aceste lucrări sunt un izvor de recreare și veselie. Printr'o duioasă poezie s'a apropiat de cei mici, dându-le, prin aceste compoziții, o frumoasă educație artistică.

Pentru un început domnișoara Alma Cornea se poate mândri cu succesele obținute, compozițiile sale fiind primite ca material didactic în programul Academiiilor de muzică și al Conservatoarelor.

PEER GYNT, suită simfonică de *E. Grieg* după poemul lui Ibsen. Coreografia de R. Morawsky și direcția muzicală de Anton Ronai.

În această suită simfonică domnul Morawsky, maestrul de balet al Operei, a executat cu domnișoara Viola Gloria, prima balerină, dansuri și mișcări ritmice în ondulări armonice, stărnind admirația tuturor.

CĂRȚI

CARTEA NUNȚII, roman de *G. Călinescu*. Autorul aceluși admirabil studiu *Viața lui Eminescu*, carte de maturitate literară și cea mai bună monografie, dacă se poate spune așa, până azi, asupra genialului nostru poet, ne dă de astădată un roman. După titlu și după atmosfera vremii, când poezia cărnișă e la modă, când *Amantul doamnei Chatterley* și *Armăsarul doamnei Lou de Lawrence*, sunt învățate, pasagii întregi, pe dinafară, de scumpele noastre cdrasle ce n'au împlinit încă douăzeci de ani, mai ales sexul frumos, — s'ar fi așteptat cititorul să vadă în *Cartea nunții* a domnului Călinescu, o minuțioasă descriere, cu detalii până la ultimul fir de păr, al întregului corp femeesc. Ei bine, s'au înșelat. Cartea e o frumoasă pledoarie pentru cinstea și cmenia ce trebuie s'o avem și în dragoste, mai ales în dragoste. Cine știe dacă *amorul animalic*, adică natural, cel „lăsat de Dumnezeu”, nu este singura dragoste curată! Dacă amorul ar fi cu adevărat animalic, practicat și de acei nenorociți rătăciți pe căile sexualității, poate n'ar fi nevoie de descrierile perverse ale unor scriitori prostituți. Animalele nu cunosc perversiunea. Iată de ce cartea domnului Călinescu, și din acest punct de vedere, s'a abătut dela moda vremii. A descris o dragoste curată, naturală și sănătoasă în concepția și execuția ei, fără să pună flori de crâng mai jos de pânțec și fără să stropescă cu exență de Coty mijlocul trupului.

Scrisă cu multă pătrundere și spirit de observație, cu descrieri pline de autentică poezie, ca de exemplu:

„Veneau cirezile dela pășune mânate cu bățul de ciurdari. Pline de nămol uscat până sub pântec, vitele se legăneau, rumeșând ultimele fragmente de iarbă rămasă între dinți, sperșind cu cornul și cu coada muștele acute lăpșite pe sub coapse. Inotau lent în pulberea drumurilor, stărnind scurte ciclonuri de colb, îndesându-se și răsletindu-se, și dispărând încetul cu încetul în tândul cenușiu al marginilor de sat, câte o vacă cu nări roșcate întorcea ochii uzi întrebători, chemând cu răget prelung, mai mult ghicit.

un vițel pierdut pe lângă cocenii unei porumbiști, în vreme ce altele, împunse cu bâta de văcar, se încăpățâneau să aspire cu nasul apa scursă printr-o crăpăturile unei lungi troace de lemn". (pag. 14—15).

Cartea nunții se citește cu nerăbdare și ne desvăluie un talent de romancier cu bogate resurse de inspirație și creație.

PATUL LUI PROCUST, roman în două volume de *Camil Petrescu*. O altă carte care e mult discutată de lumea cititoare, e ultimul roman al domnului Camil Petrescu. Acest scriitor, în ultima vreme a trecut, cu puterea talentului său, în fruntea scriitorilor noștri și dovedește o mare putere de creație. Autorul lui *Danton*, acea piesă care e o cinste pentru dramaturgia noastră (nici până azi n'a fost jucată!) atacă probleme și subiecte în lungul și latul lor, cu o adâncă cunoaștere a sentimentelor omenești, calități demne de marii scriitori ai timpului de azi.

Cărțile acestui distins scriitor, *Prima noapte de război și ultima de dragoste* și *Patul lui Procust*, sunt romane cari cinstesc literatura română.

NORMALIȘTII, roman de *B. Jordan* și *Femei*, roman de *M. Sebastian*, sunt două cărți remarcabile în acest început de an.

REVISTE

VIAȚA ROMÂNEASCĂ, *Gândirea* și *Azi*, revistele noastre mari, lunare, apar cu regularitate, fiind bogate în material variat, cu cronici, recenzii și știri literare din belșug. Despre fiecare din aceste publicații am vorbit în paginile noastre. Astăzi ne bucură, mai cu seamă, apariția lor la timp și le dorim aceasta cu sinceritate.

IDEIA LITERARĂ, revistă lunară, sub conducerea domnului Florin Steriade, în numărul 2 din Februarie c., publică patru poeme de domnișoara Elena Văcărescu, marea noastră scriitoare care trăește în Franța. Mai colaborează domni Tudor Teodorescu-Braniște, Radu Gyr, G. Bacovia, George Dumitrescu, Virgil Huzum, George Negrea și Atena Tomescu.

CUCU, revistă umoristică bilunară, clujeană, sub conducerea apreciatului pictor și caricaturist bănățean, *Diodor Dure*. În desene executate cu multă finețe și fără a fi jignitoare, domnul Dure caracterizează în linii chipuri de oameni, dându-le sub forme de caricaturi, aspecte pline de umor. Domnul Dure are o bogată activitate artistică și cu această ocazie vom remarca meritele sale plastice.

Domnul Diodor Dure e originar din Băile Herculane, fecior de preot român. După ce a studiat liceul real a urmat Politehnica, dar după doi ani a părăsit-o urmând cursurile de plastică la Academia din Praga. A călătorit în toată Europa și s'a specializat în caricatură și aquarela.

Din lucrările sale se află la Palatul Regal din București, la muzeul și palatul cultural Bibicescu din Turnu Severin și la muzeul din Timișoara.

A expus la salonul oficial din țară și străinătate; la expoziția internațională din Bruxelles a luat premiul cel mare în gravură. A făcut caricaturi la membri marcanți ai Ligii Națiunilor și le-a publicat în reviste de seamă din Apus. Actualmente lucrează la un album cu personalități din lumea noastră politică, artistică și culturală.

ȘTIRI

Revenirea domnului C. Pavel ca director al Operei din Cluj. Se vorbește în lumea artistică clujană de această *revenire*. Se știe că domnului Pavel i s'a intentat, acum un an, un proces. Nu ne interesează acest fapt și nici sentința de achitare ce s'a dat alaltăieri. Pe noi ne preocupă un singur lucru: e sau nu domnul Pavel un artist? Răspundem: e un artist merituos al țării noastre și a jucat cu succes și pe scena bucureșteană. Dealtfel, i s'a și propus domnului Pavel, mutarea ca director de scenă la Opera din Capitală. Că va reveni iar director al Operei din Cluj, sau se va muta la Opera din București, e un *detaliu*. Noi remarcăm numai faptul că domnul Pavel e un bun artist și cântăreț, iar lipsa domniei sale dela Opera din Ardeal a fost resimțită în ultimul timp.

— Excelenta revistă ungurească din Ardeal *Erdélyi Szemle* de sub conducerea distinsului publicist S. Nagy László, publică în ultimul număr, poema *Jar* a domnului C. Argintaru, într'o frumoasă traducere datorită poetului Kibédi Sándor. Într'o mare revistă ungurească din Budapesta va apare și nuvela *Banul muncit il ține apa*, a domnului Argintaru, publicată în numărul trecut al revistei noastre.

DURE — AUTOPORTRET

HYPERION

REVISTĂ LITERARĂ ȘI ARTISTICĂ

DIRECTOR: C. ARGINTARU

APARE LA SFÂRȘITUL FIECĂREI LUNI

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA :

CLUJ, CALEA DOROBANȚILOR NO. 60

ABONAMENTE NUMAI ANUALE :

PARTICULARI 200 LEI

INSTITUȚIUNILE DE ORICE FEL,

FIE DE STAT SAU PARTICULARE 300 LEI

MINISTERELE, LEGAȚILE ȘI ÎN

STREINĂTATE 500 LEI

ÎN COMERȚ NU SE GĂSEȘTE

MANUSCRISELE NEPUBLICATE SE ARD

LIBRĂRIA EDITOARE

SOCEC & CO. S. A.

București, Calea Victoriei 13

Bogat asortiment de cărți literare, pedagogice, de Drept și biblioteci de popularizare.

CETIȚI BIBLIOTECA PENTRU TOȚI — Publicație enciclopedică românească. — Aproape 1300 numere apărute. — Un număr 7 lei

Scriitorul I. A. Basarabescu a fost decurând sărbătorit cu prilejul împlinirii a 60 de ani. Cetitorii și toți admiratorii marelui prozator îl pot sărbători cetind

UN OM IN TOATĂ FIREA

volum care a apărut în marea editură Socec, cuprinzând cele mai caracteristice și atrăgătoare pagini. — Prețul 30 lei

A apărut în editura Socec, puternicul și atrăgătorul roman

IN CETATEA IDEALULUI

de Dem. Theodorescu

Prețul 30 lei

STENDHAL are și la noi mulți admiratori. ROȘU ȘI NEGRU, celebrul roman al acestui genial scriitor, din „Biblioteca pentru toți“, a apărut până acum în mai multe edițiuni. Decurând a fost tradus și tipărit de casa editoare „Socec“, romanul atât de cunoscut, SUBT CERUL PARMEI, în două volume. — Costul lor 80 lei.

A apărut în marea editură SOCEC renumitul roman

GRAND HOTEL

de Vicki Baum. Tr. de Felix Aderca

De vânzare la toate librăriile

Prețul 60 lei

A apărut LEGEA CONTRACTELOR DE MUNCĂ de avocatul Jacques Moscovici cu o prefață de C. Xeni, fost ministru. Un volum de 256 pagini, frumos tipărit, în cunoscuta editură Socec, cu prețul de 120 lei.

GALERIILE LAFAYETTE instalate în palatul marei librării editoare „Socec“ din Calea Victoriei—București, are superbe raioane, zilnic asortate cu tot felul de articole din țară și streinătate. Nu există un articol, de orice fel ar fi, să nu se afle în acest grandios magazin. Vinde cel mai efțin din toată țara. —! Furnizorii curții regale.

Ce urmărim noi?

Să vă interesăm

Să vă sfătuim

Să vă servim

Deveniți clienții noștri!

Da! veți deveni clienții și prietenii noștri pentru că GALERIILE LAFAYETTE vă oferă numai foloase. Câștig de timp, pentru că în acelaș loc găsiți adunate tot ce aveți nevoie. Câștig de bani pentru că magazinele noastre, eliminând intermediarii dela producător la consumator, sunt singure în măsura să efi-nească prețurile înlăturând orice concurență. Asortimente bogate, o permanentă grijă de a fi în curent cu moda și cu cerințele clientelei, livrare la domiciliu, tot lucruri menite să facă din fiecare client un credincios prieten al GALERIILOR LAFAYETTE.

Ardelenii, când vin în București, merg la GRAND HOTEL, vis-à-vis de palatul marei librării »Socec« din Calea Victoriei 13. Confort modern, serviciu prompt și prețuri convenabile.